

29.05.2020r. – Świetlica ZSG

1. Bocian dla Polaków jest szczególnym ptakiem. Stanowi nieodłączny element wiejskiego krajobrazu, ma swoje zaszczytne miejsce także w naszej kulturze. Dawniej za zabicie bociana groziła nawet kara śmierci. To pokazuje, jak bardzo ceniony był to ptak przez naszych przodków. Ponadto kojarzy się go z przyjemnymi chwilami, takimi jak narodziny dziecka czy nadejście wiosny. Nic dziwnego, że w kalendarzu świąt znalazło się miejsce na **Dzień Bociana Białego. Przypada on w końcu maja.**

Bocian biały w Polsce

<https://www.youtube.com/watch?v=xre0veatIN4>

2. Bocian nie bez powodu jest jednym z symboli Polski. Jesteśmy europejską ostoją bociana białego. Szacuje się, że gniazduje u nas około 50 000 par bocianów, więc co czwarty przedstawiciel tego gatunku jest naszym rodakiem. Bioróżnorodność, klimat i środowisko sprawiają, że kraj nad Wisłą to dobre miejsce do lęgu i chowu młodych piskląt. Bociany przybywają do strefy umiarkowanej z początkiem wiosny. Najpierw przylatują samce by rozpoznać teren, a dopiero później po kilku dniach samice. Bocian składa gniazdo najczęściej wokół osad ludzkich. Wykorzystuje w tym celu dachy domów, kominy, wieże kościelne, korony wysokich drzew czy słupy telegraficzne. Bociany wiją swoje gniazdo wysoko, ponieważ ze względu na wysmukłą sylwetkę trudno im budować się na niższych terenach. Jeśli w danym miejscu jest wystarczająco pokarmu, boćki wracają w nie wiele lat z rzędu. Gdy para osiadnie w swoim rodzinnym gnieździe może przystąpić do gniazdowania. Co ciekawe, gdy samica złoży jaja także samiec je wysiaduje.

Na Podlasiu mieści się **Dwór Pentowo**,

który wraz z przyległym miasteczkiem Tykocin zyskał miano Europejskiej Wsi Bocianie. Na tym stosunkowo niewielkim terenie znajduje się obecnie blisko czterdzieści gniazd regularnie zajmowanych przez bociany i ta liczba regularnie rośnie. To największe skupisko bocianów w Polsce. **Pentowo to** stary, prawie stuletni dwór. Stoi w samym sercu Podlasia, nad starorzeczem Narwi, niedaleko sławnego Tykocina. Zbudowany jest z dębowego drewna, świątego w Puszczy Białowieskiej. Dotarło tu nie łądem, lecz spławione rzekami, prastarym wodnym szlakiem, jaki przez wieki łączył Litwę i Koronę. W Pentowie bociany tolerują się wzajemnie przy blisko położonych gniazdach i podczas żerowania na terenie okolicznych pastwisk, łąk, pól oraz rozlewisk Narwi. Pokarmu mają tu w bród, dlatego co roku wracają na swoje miejsca. Młode boćki coraz to budują nowe „domy” – nawet na dachu wież obserwacyjnych dla zwiedzających i czubkach kolejnych, nawet jeszcze bardzo cienkich drzew. Niektóre z tych konstrukcji burzą kompletne nasze wyobrażenie na temat przyzwyczajień i umiejętności bocianów białych. Zwykle budują swe wielkie kominy z chrustu na solidnym dachu, który nieraz zawala się pod tym ciężarem, a tu?...

Podlaski Szlak Bociani

<https://www.youtube.com/watch?v=ohH1dJuHcfU>

No bo jak uwierzyć własnym oczom, kiedy ciężkie gniazdo wisi na jednej gałęzi sosnowej i to w dodatku na samym jej końcu? Albo co ma myśleć ornitolog, kiedy widzi „bocianiec” (taka jest gwarowa nazwa gniazda) cienki jak naleśnik, rozplaszczony na szczycie wieży obserwacyjnej? Albo podłużny, bujający na wietrze, położony ukośnie na cienkich gałązkach samego wierzchołka tak wysokiej sosny, że sterczącej hen ponad dachem stodoły?

3. Tykocin nieopodal **Tykocin** to „miasteczko bajeczka”, tak określiła to miejsce Agnieszka Osiecka.

Na rozległym rynku, pod baczным okiem pomnika hetmana Czarnieckiego, jakby na władczy gest jego złotej buławy odbywa się jarmark, na jaki ściągają ludziska z najdalszych okolic. Nie ma co liczyć na wolne miejsce noclegowe w promieniu kilkudziesięciu kilometrów. Gdyby ogłoszono plebiscyt na najbardziej sielskie miasteczko w Polsce, Tykocin z pewnością znalazłby się na podium. Położony nad Narwią, bogaty w atrakcje, a przy tym skromny i cichy, wydaje się być miejscem nie z tego świata. A już z pewnością nie z tych czasów. Od pierwszej spędzonej tam minuty ma się wrażenie przeniesienia w czasie, co najmniej się kilkadziesiąt lat wstecz, do czasów zdecydowanie spokojniejszych. W czasach renesansu należało ono do rodu Radziwiłłów, a po śmierci pierwszego męża Barbary Radziwiłłówny, przeszło w ręce króla Zygmunta Augusta. To właśnie jemu Tykocin zawdzięcza swój rozkwit. Król sprowadził do miasteczka Żydów, by rozwinęli handel, a w tutejszym zamku umieścił arsenał Rzeczypospolitej i skarbiec, w tym sławne arrasy. Po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów, sława miasteczka nieco przygasła. Blask przywrócił mu dopiero Klemens Branicki, z inicjatywy którego przy rynku stanął piękny barokowy kościół Trójcy Świętej, wzorowany na bazylice św. Piotra.

<https://www.youtube.com/watch?v=KEm-qB8Fey4>

4. Wioską bocianią jest także Żywkowo

<https://www.youtube.com/watch?v=ReHhyFDX-FY>

5. W Saloniku poetyckim dzisiaj wiersz naszej uczennicy Gabrysi Bujnarowskiej o bocianach

Były sobie dwa bociany

były sobie dwa bociany

jeden czarny, drugi biały
jeden śmierć a drugi życie

znały siebie znakomicie
choć bardzo różne były
to ze sobą w zgodzie żyły
jeden siał, a drugi zbierał
pierwszy dawał, drugi odbierał
żyły one obok siebie, co dzień się widziały
aż pewnego razu wyszło, że się zakochały
gdy je razem zobaczyli
krzywo się nań popatrzyli
i między sobą szeptały,
że ta miłość nie wypali
no bo kto to widział by były tak sprzeczne
mogły stworzyć razem gniazdo bezpieczne
lecz one nikogo nie słuchały
i u swojego boku trwały
ludziom się to nie podobało
niewłaściwe się im zdawało
skoro ich słuchać nie chciały
sami zaingerowali
postanowili ich miłość skończyć
skutecznie bociany rozłączyć
choć wiedzieli znakomicie
że miłość bociania jest na całe życie
gdy przyszła okazja, ludzie je schwytali
bezdusznie rozdzielili i w klatkach schowali
oba bociany bardzo w nich cierpiały
i tak beznamiętnie sto dwa dni wytrzymały
gdy po tym czasie oba wypuszczono
niepokojące skutki spostrzeżono
mimo, że poszukiwania wzajemne się wzmogły
to za wszelką cenę znaleźć się nie mogły
w tego następstwie bociany w smutku trwały
i swojej pracy nie wykonywały
nikt nie umierał i nikt się nie rodził
bo w serce bocianie człowiek ugodził
ludzie błąd swój wielki zauważyli
i bociany złączyć postanowili
znalezienie ich obu dużo czasu trwało
i wiele lat życia człowieka kosztowało
gdy je na dwóch krańcach świata znaleziono

bezsilne z tęsknoty złapano i w jedno miejsce przywieziono
po tylu latach rozłąki bociany
spotkały swój obiekt uczuć ukochany
w szczęściu mocno siebie przytuliły
i do swego gniazda rade powróciły
bo miłość powinna jak to bociania być:
że jeden bez drugiego nie jest w stanie żyć
odkąd bociany ponownie się spotkały
życie i śmierć w harmonii trwały

6. Bocianie gniazda są ogromne i bardzo ciężkie – z roku na rok rozbudowywane przez ptaki mogą osiągnąć wagę nawet dwóch ton i szerokość dwóch metrów.

Powszechnym wierzeniem jest pewność, że tam gdzie się gnieździ bocian będzie się szczęśliwie działo, a w innej wersji jest to przekonanie, że bociany zakładają gniazda w gospodarstwach dobrych, uczciwych i porządnym ludzi. Oddaje to dobrze przysłowie „Szczęśliwy dom, gdzie boćki są”. Dodatkowo ptaki te ponoć zakładały gniazda tylko w tych miejscach, gdzie nigdy nie biją pioruny, tak więc był to dowód bezpieczeństwa rodzinnej zagrody. Nic zatem dziwnego, że wielu gospodarzy dokładało starań, aby na ich strzesze, na ich domu zagnieździł się ten symbol szczęścia. Trochę się to dzisiaj zmieniło, ale pewne przekonania pozostają z nami długo.

Wróżono też z zachowania bocianów pogodę. Jeżeli latały wysoko miało to zwiastować wczesną wiosnę lub ładną pogodę, jeżeli nisko późną wiosnę i słotną lub opady deszczu.

Także gdy ptaki w czasie wychowywania młodych znosiły do gniazda perz, nawóz lub inny materiał na wyściółkę miało być zapowiedzią nadchodzących deszczów. Inne wróżby związane były z wyrzucaniem przez bociany jaj lub piskląt i w pierwszym przypadku wskazywało to na urodzajny, dobry rok, a w drugim przeciwnie.

Te sympatyczne, inteligentne i rodzinne ptaki od zawsze przyciągały uwagę ludzi i dlatego przypisuje się im szeroką symbolikę. Najczęściej jednak bocian uchodzi za symbol macierzyństwa, opiekuńczości, błogosławieństwa, czujności ale także podróży i wędrówek pomiędzy światami. Odsyłam do ciekawego artykułu „Bocian w słowiańskich wyobrażeniach ludowych”.

<https://pismofolkowe.pl/artykul/bocian-w-slowianskich-wyobrazeniach-ludowych-3552>

7. Z tego powodu “dzikie” gniazda są bardzo kłopotliwe. Ptaki budują swoje gniazda na dachach domów czy stodół, nierzadko też na słupach linii energetycznych, które mogą zostać uszkodzone przez tak ciężkie konstrukcje. Żeby gniazdo nie stanowiło zagrożenia, w okresie zimowym podnosi się je i mocuje pod nim specjalny podest, który stabilizuje całość i odpowiednio rozkłada ciężar gniazda.

8. Co roku montuje się również zupełnie nowe podesty, żeby zachęcić ptaki do zakładania gniazd w bezpiecznych zarówno dla nich samych, jak i ludzi miejscach.

Bocian puka

<https://www.youtube.com/watch?v=mR5MJwun850>

9. Bociany online

https://www.youtube.com/watch?v=YWkykuCVBSU&feature=emb_title

10. Bocian jest ptakiem dość “małomównym”. Najbardziej znanym odgłosem, jaki wydaje, jest klekot, który powstaje przez kłapanie dziobem. Poza tym dorosłym ptakom zdarza się syczeć, ale jest to cichy, słabo słyszalny dla człowieka dźwięk.

Klekot bocianów

<https://www.youtube.com/watch?v=ELVin6pek5E>

11. Mimo że bociany dożywają ponad dwudziestu lat (a odnotowano nawet osobniki, które przekroczyły trzydziestkę), to za średnią długość życia bociana przyjmuje się 8-9 lat. Tę średnią liczy się wśród ptaków, które przeżyły pierwszy rok życia. Wśród młodych bocianów, nawet takich, które ukończyły rok, śmiertelność jest dość wysoka, stąd średnia jest stosunkowo niska.

13. Choć nie wyglądają na prawdziwie drapieżne ptaki, zdarza im się upolować większe zwierzęta, jak łasice czy zające.

14. Te ptaki spędzają w Afryce raptem jakieś dwa miesiące.

Bociany podróżnicy

https://www.youtube.com/watch?v=_FBUKgeTQ0A

15. Mimo powszechnego przekonania, że bociany łączą się w pary na lata, są monogamiczne tylko w czasie jednego sezonu lęgowego. Po usamodzielnieniu się piskląt rodzice się rozdzielają i następnego roku tworzą pary z innymi partnerami.

16. Bociany i ich symbolika są częstym motywem w literaturze, jak choćby Witkowy bociek w „Chłopach” W. Reymonta. Jeden z najpiękniejszych w polskiej poezji wierszy powstał 19 października 1836 pod wpływem widoku bocianów lecących nad Morzem Śródziemnym:

*„Dzisiaj, na wielkim morzu obłąkany,
Sto mil od brzegu i sto mil przed brzegiem,
Widziałem lotne w powietrzu bociany
Długim szeregiem.
Żem je znał kiedyś na polskim ugorze,
Smutno mi, Boże!”*

Juliusz Słowacki: Hymn [Smutno mi, Boże].

Ciekawe opracowanie znajdziecie tu:

<https://bociany.pl/bocian-w-literaturze/>

17. Na zakończenie piosenka z filmu, bajki „Storks”, ale każdy z nas ma w sobie coś z dziecka, zwłaszcza przed 1 czerwca,

<https://www.youtube.com/watch?v=PCq0UBnXbBw>